

Брюксел, 3 октомври 2022 г.
(OR. en)

12997/1/22
REV 1

SOC 533
EMPL 365
ECOFIN 942
EDUC 333

БЕЛЕЖКА ПО ТОЧКИ I/A

От:	Комитета за социална закрила
До:	Комитета на постоянните представители (I част)/Съвета
Относно:	Основни социални предизвикателства: основни послания на КСЗ въз основа на годишния преглед на Инструмента за наблюдение на резултатите в областта на социалната закрила — Одобряване

Приложено се изпращат на делегациите основните послания на Комитета за социална закрила въз основа на годишния преглед на Инструмента за наблюдение на резултатите в областта на социалната закрила и на промените в политиките за социална закрила с оглед на одобряването им от Съвета на 17 октомври 2022 г.

Пълният доклад е поместен в док. 12997/22 ADD 1.

Приложените към настоящия доклад профили за отделните държави по Инструмента за наблюдение на резултатите в областта на социалната закрила се съдържат в док. 12997/22 ADD 2—4.

*Основни послания на Комитета за
социална закрила*

Годишен доклад за 2022 г.

*Преглед на Инструмента за наблюдение на резултатите
в областта на социалната закрила (SPPM) и на
промените в политиките в областта на социалната
закрила*

ОСНОВНИ ПОСЛАНИЯ

1. Въз основа на последните налични данни и информация и **в изпълнение на мандата си по член 160 от ДФЕС Комитетът за социална закрила (КСЗ) изготви за Съвета своя годишен преглед на социалното положение в ЕС и на промените в областта на политиката в държавите членки.** В този контекст КСЗ изтъква изложените по-долу констатации и общи приоритети, от които следва да се ръководи подготвителната работа за Годишното проучване за устойчив растеж за 2023 г.
2. **През 2021 г. в държавите — членки на ЕС, отново беше отбелязан растеж.** Подобряващата се санитарна обстановка, както и координираните действия на равнището на ЕС и на национално равнище за смекчаване на въздействието на пандемията от COVID-19 помогнаха на икономиката на ЕС да се върне на равнището си на производство отпреди пандемията през есента на 2021 г. Безработицата намаля от високата поради пандемията стойност от 7,8% в края на 2020 г. до 6,0% в средата на 2022 г. Реалните доходи на домакинствата също се подобриха през 2021 г.
3. **През 2022 г. агресивната война на Русия срещу Украйна създаде нова икономическа и геополитическа среда.** Произтичащите от това повишени цени на енергията и суровините, прекъсвания на доставките и нарастваща несигурност застрашават възстановяването на Европа след пандемията и допринасят за влошаването на социалния и икономическия климат. Поради високите цени на енергията, нарастващата инфлация и високите общи разходи за живот, много домакинства биха могли да се окажат в несигурно икономическо положение, особено семействата с по-ниски доходи, които изразходват по-голямата част от тях за енергия и храна, като по този начин се обърне тенденцията на напредък през последните години в намаляването на безработицата, бедността и неравенството в много държави.
4. **Войната предизвика и мащабна хуманитарна криза, като над 12 милиона украинци са избягали от страната си от началото на конфликта.** Притокът на бежанци в Европа подкопава капацитета на редица държави от ЕС да поемат и предоставят закрила на хората, бягащи от войната, и поставя голяма тежест върху системите за социална закрила и социално приобщаване в цяла Европа.

5. **Преди руското нашествие в Украйна, в социалното положение се наблюдаваха положителни като цяло промени, като повечето показатели на Инструмента за наблюдение на резултатите в областта на социалната закрила за 2021 г. отразяват главно положителни промени във всички държави членки — резултат от въздействието на възстановяването и приноса на системите за социална закрила и социално приобщаване, и по-специално:**

- **намаляване на риска от бедност или социално изключване** в над една трета от държавите членки, което отразява по-специално намаляването на **тежките материални и социални лишения** в много държави, но с **по-разнородни тенденции** по отношение на процента на изложените на риск от бедност и дела на населението, живеещо в (почти) безработни домакинства;
- **значителен спад** на дълбочината **на бедността** за населението като цяло в около една трета от държавите членки, заедно с намаляване на **устойчивостта на бедността** в половината от страните, което отразява отчасти **увеличението на въздействието на социалните трансфери** в една трета от държавите членки;
- **положението на децата като цяло се е подобрило** в много държави членки, както е видно от намаляването на риска от бедност или социално изключване при тях, от процента на материални и социални лишения и от разликата в бедността сред децата (макар и по отношение на последното да се наблюдава увеличение в 7 държави членки);
- **положението на младите хора също се е подобрило**, като се наблюдава спад в дела на незаетите с работа, учене или обучение (NEET)¹ и спад на преждевременно напускащите училище в една трета от държавите;
- в две трети от държавите членки се наблюдава продължаващо **повишаване на равнището на заетост на по-възрастните работници**, което отразява подобренията на пазара на труда през 2021 г.;
- **подобряване на положението с бедността и относителните доходи на възрастните хора** (на възраст 65 или повече години), като процентът на изложените на риск от бедност или социално изключване е намалял в близо половината от страните.

---

¹ Незаетите с работа, учене или обучение.

6. **Въпреки това имаше някои области, които трябваше да бъдат наблюдавани във връзка с развитието през 2021 г., а именно:**
- увеличаване на равнището на дълготрайната безработица в близо една трета от държавите членки;
  - нарастване на дела на населението, живеещо в (почти) безработни домакинства в една трета от държавите членки;
  - разнородни тенденции по отношение на **неравенствата в доходите**, които са намалели в една трета от държавите членки, но са се увеличили в друга една трета от тях.
7. **Европейският стълб на социалните права, заедно с водещите цели на ЕС в областта на заетостта, уменията и намаляването на бедността и социалното изключване, включени в плана за действие за прилагане на стълба, определят необходимата рамка за действия на равнището на ЕС и на държавите членки.** Ангажиментите на държавите членки, представени на министрите на заетостта и социалните въпроси на ЕС през юни 2022 г., са в състояние да удовлетворят или дори да надхвърлят водещите цели на ЕС. Тъй като целите са взаимозависими и взаимно се подсилват, следва да се предприемат съгласувани политически действия във всички области на политиката. Що се отнася до целта за намаляване на бедността, в повечето държави членки броят на хората, изложени на риск от бедност или социално изключване, е останал постоянен или е намалял в сравнение с 2019 г.
8. **В настоящата нестабилна среда ЕС и държавите членки следва да продължат да прилагат целенасочени и ефикасни политически мерки за засилване на социалното приобщаване и социалната закрила и за намаляване на рисковете за уязвимите домакинства и физически лица.** Мерките извън сферата на социалната политика също следва да допринасят за подобряване на социалното положение в целия Съюз. Всички реформи, включително тези, насочени към екологичния и цифровия преход, трябва да отчитат социалните проблеми и проблемите в областта на заетостта. По-засиленото използване на оценките на разпределението на въздействието могат да помогнат за предотвратяване на неблагоприятни социални последици.

9. **Необходимо е допълнително укрепване на системите за социална закрила, за да се повиши тяхната устойчивост и да са в състояние да устояват на настоящите и предстоящите предизвикателства.** Процесът на модернизация, който е в ход в много държави членки, трябва да продължи чрез прилагането на принципите за активно приобщаване, като се постави акцент върху адекватното подпомагане на доходите, подкрепата за социална интеграция и участието на пазара на труда, наред с предоставянето на достъпни и качествени услуги. Осигуряването на покритие от системите за социална закрила за работниците с нестандартни форми на заетост и самостоятелно заетите лица следва да остане приоритет. Необходими са ефикасни политики за справяне с проблема с неизползването на обезщетения, съчетани с по-нататъшно опростяване на процесите и интегрирането им в предоставянето на обезщетения и подобряване на прозрачността на системите за социална закрила, подкрепени от цифровите технологии.
10. **С оглед на социалното и икономическото въздействие на агресивната война на Русия срещу Украйна трябва да продължи укрепването на съществуващите мрежи за социална сигурност, както и целенасочените усилия за подкрепа на уязвимите.** Мерките за смекчаване на икономическото въздействие на нарастващите цени на енергията, особено за домакинствата с ниски доходи, усилията за борба с нарастващото бездомничество и изключването от жилищно настаняване, подкрепата за уязвимите семейства и деца, както и продължаващата подкрепа за украинските бежанци за достъп до основни услуги и пазара на труда следва да продължат да бъдат приоритетни съображения на равнището на ЕС и на национално равнище.

11. **В контекста на застаряващото общество, променящата се икономика и пазарите на труда, следва да продължат усилията за гарантиране както на адекватността, така и на устойчивостта на пенсионните системи.** Действията за адаптиране на пенсионната възраст или изискванията за кариера, обезщетенията или коефициентите на натрупване, за да се отрази развитието на продължителността на живота, следва да бъдат допълнени със стратегии за активен живот на възрастните хора и гъвкави възможности за работа, включително възможността за съчетаване на пенсиите с трудови доходи, и да гарантират справедливо третиране на работниците с дълга кариера, които са навлезли на пазара на труда на ранна възраст. Освен това политиките следва да улесняват достъпа до пенсионни системи за хора с различни нестандартни форми на заетост и самостоятелна заетост. Преодоляването на съществуващата разлика в пенсиите на жените и мъжете ще изисква по-голямо и по-пълноценно участие на жените на пазара на труда чрез усилия за преодоляване на разликата в заплащането на жените и мъжете, политики за подкрепа на лицата, които отговарят за полагането на грижи, включително достъп до висококачествени и финансово достъпни грижи, мерки за подкрепа на равенството между родителите за улесняване на завръщането на пазара на труда след прекъсване на кариерата, както и кредити за полагане на грижи или други механизми, предоставени за компенсиране на лицата, полагащи грижи (предимно жени), за времето, прекарано извън платения труд, за да се грижат за членовете на семейството.
12. **Пандемията от COVID-19 открий необходимостта от укрепване на капацитета на националните здравни системи, за да се подобрят здравните резултати на населението и да се реагира по-добре на бъдещи кризисни събития.** За тази цел от съществено значение продължават да бъдат по-силната интеграция и координация между здравния и социалния сектор. Пренасочването на предоставянето на услуги от болниците към първичните здравни грижи продължава да бъде ключов приоритет, включително чрез инвестиции в нови звена за първични здравни грижи, засилено внедряване на решения в областта на електронното здравеопазване и подновен акцент върху профилактиката на заболяванията и насърчаването на здравето. Капацитетът на медицинската работна сила следва да бъде укрепен, включително чрез увеличаване на възможностите за обучение и подкрепящи мерки за повишаване на привлекателността на медицинската професия. Необходими са съгласувани стимули на регионално и подрегионално равнище, както и национални рамки за оценка на качеството, за да се преодолее неравномерното разпределение на медицинските специалисти и да се гарантира равнопоставеност между регионите.

13. **С оглед на застаряването на населението в ЕС² е необходимо да се осигури достъп до адекватни, финансово достъпни и качествени дългосрочни грижи.** Адекватността на социалната закрила за дългосрочните грижи следва да бъде подобрена, така че те да бъдат навременни, всеобхватни и достъпни за тези, които се нуждаят от тях. Следва да се гарантира наличието на дългосрочни грижи във всички места за полагане на грижи, включително чрез разработване и/или подобряване на домашните грижи и грижите в общността, като се обърне специално внимание на преодоляването на териториалните различия. Във всички места за полагане на дългосрочни грижи следва да се гарантират висококачествени критерии и стандарти, а осигуряването на качество следва да бъде засилено, за да се отговори на съществуващите структурни слабости в предоставянето на грижи, като се отрази и нарастващото разнообразие от услуги за полагане на грижи, места за полагане на грижи и предпочитания на ползвателите на грижи. Необходими са ориентирани към индивида подходи и интегрирано предоставяне на услуги, придружени от превантивни мерки и подкрепа за независим начин на живот във всички места за полагане на грижи. Следва да се обърне внимание на нуждите от умения и недостига на работници, включително чрез гарантиране на справедливи условия на труд. Усилията за стимулиране на предоставянето на висококачествени формални грижи следва да бъдат придружени от мерки за осигуряване на подкрепа за лицата, полагащи неформални грижи, включително чрез обучение, консултации, психологическа подкрепа, грижи за отдых, подкрепа за постигане на равновесие между професионалния живот и отговорностите за полагане на грижи и финансова подкрепа.
14. **В по-широкия контекст на грижите са необходими и мерки за подобряване на наличността, качеството и финансовата достъпност на образованието и грижите в ранна детска възраст,** за да се подпомогне развитието на благосъстоянието, уменията и компетентностите на децата, да се прекъсне предаването на бедността между поколенията и да се подкрепи участието на родителите на пазара на труда.
15. **Усилията за подобряване на обхвата и адекватността на системите за социална закрила, пенсии, здравеопазване и дългосрочни грижи следва да бъдат допълнени с обмисляне на начини за финансиране на тези системи, тъй като адекватността и устойчивостта вървят ръка за ръка.** Въпреки че балансът между различните източници на финансиране остава специфичен за всяка държава членка, би било полезно да се продължи обсъждането на нови и алтернативни източници на финансиране. Държавите членки следва да продължат да използват съществуващите фондове на ЕС, по-специално ЕСФ+ и Механизма за възстановяване и устойчивост, за да подкрепят усилията си за реформи.

---

² Без да се засягат текущите договорености относно *Препоръката на Съвета относно достъпа до финансово приемливи висококачествени дългосрочни грижи* (COM(2022) 441).

16. **Европейският семестър продължава да бъде ефективен координационен инструмент** за насърчаване на устойчив и приобщаващ икономически растеж, конкурентоспособност, заетост и адекватна социална закрила и социално приобщаване. Тъй като много от мерките за реформи, предприети от държавите членки, са част от националните планове за възстановяване и устойчивост, от съществено значение е Съветът по заетост, социална политика, здравеопазване и потребителски въпроси и неговите консултативни органи да участват активно в текущия мониторинг на изпълнението на тези планове.
17. За да се укрепи социална Европа и да се подпомогне изпълнението на европейския стълб на социалните права на равнище ЕС и държави членки, при надлежно зачитане на съответните компетентности, **конструктивният диалог между институциите на ЕС, държавите членки, социалните партньори и организациите на гражданското общество трябва да бъде продължен.**
18. Европейската комисия се приканва, при подготвителната работа по Годишното проучване за устойчив растеж за 2023 г., да вземе предвид гореизложените политически насоки.